

Innholdsfortegnelse:

1.0 Innledning.....	s.2
2.0 Gleditsch og de 7 årsakene til krig.....	s.2
3.0 Sør-Afrika før 1850.....	s.4
3.1 Hvilke folkegrupper er det snakk om?.....	s.5
3.2 Europeerne oppdager Sør-Afrika.....	s.5
3.3 Boere vs. Khoisan, 1650-1803.....	s.6
3.4 Boere vs. Bantuer, 1836-1842.....	s.8
4.0 Drøfting.....	s.8
4.1 Mulighet, identitet og motiv.....	s.11
5.0 Avslutning.....	s.11
6.0 Litteraturliste.....	s.12

1.0 Innledning

Gjennom denne besvarelsen skal jeg gi en oversikt over vanlige forklaringer på hvorfor kriger og konflikter oppstår, ved hjelp av boka *Anarki, makt og normer* (2011), hvor vi finner Nils Petter Gleditschs artikkel om *Årsaker til krig*, der han presenterer syv årsaksfaktorer som kan ligge til grunn for hvorfor kriger oppstår. Deretter skal jeg presentere konfliktene mellom befolkningsgruppene i Sør-Afrika før 1850, å drøfte underveis hva årsakene til disse konfliktene kan være. Avslutningsvis skal jeg konkludere med hvilke av de syv årsakene som er mest fremtredene i de ulike konfliktene.

Når jeg nå skal snakke om årsaker til kriger og konflikter vil jeg først komme med en definisjon av begrepet krig. De fleste av oss er nok enige i at krig er en av de verste menneskeskapte handlingene et land, en stat, en befolkning og et menneske kan bli utsatt for. Uansett om du er soldaten som står med det dødelige våpenet i hånden, personen med dynamitten rundt livet, eller er mannen i gaten, som har sett familien sin bli skutt for åpne øyne. Krig er et tragisk virkemiddel for å oppnå et mål, og det er et par kriterier som må med for å kunne definere en krig, som blant annet et gitt antall døde, men i korte trekk kan vi si at det er en *væpnet konflikt*.

2.0 Gleditsch og de 7 årsakene til krig.

I følge sosiolog og fredsforsker Nils Petter Gleditsch er det opp i mot syv faktorer som kan spille inn på årsaker til kriger eller konflikter, hvor det selvfølgelig ikke er alle syv på en gang som må til for å være en utløsende faktor, men minimum én av dem. Han snakker her blant annet om geografiske forhold, politiske, økonomiske og maktfaktorer, samt ressurser og miljø, kulturelle faktorer og historiske erfaringer. Selv om ikke alle må til på en gang, kan vi allikevel sette flere av dem i en sammenheng, noe vi skal se eksempler på videre i oppgaven. Som nevnt i innledningen vil jeg til slutt i besvarelsen se på hvilke av disse syv årsakene som har hatt størst innvirkning på konfliktene i Sør-Afrika før 1850.

For å starte fra en kant vil jeg først se på de **geografiske faktorer**. Det handler blant annet om hvor aktørene befinner seg i forhold til hverandre. Her er det i all hovedsak snakk om territorium, og i følge Gleditsch er territorium blant de hyppigste temaene på "slagmarken". Ser vi for eksempel på Palestina konflikten, er det territorium det i hovedsak handler om. Hvem har rett til å bo der, palestinerne eller jødene? Og hvor stor prosentandel skal i tilfelle hvert av folkeslagene ha av landet? Det at geografiske faktorer også handler om hvor aktørene befinner seg i forhold til hverandre, vil si at det er lettere for to eller flere nabostater og utøve krig mot hverandre enn for to stater som befinner seg på hver sin side av kloden selv om historien flere ganger har vist at dette er fullt mulig. Erobring av territorium

er også et kjent tema, og da særlig gjennom kolonisering av ulike områder, som i utgangspunktet tilhører et folkeslag/urbefolkning. Eksempler på det skal vi se på senere i besvarelsen (Gleditsch, 2011, s. 177).

Den andre faktoren som er nevnt blant de syv årsakene er **ressurser og miljø**. Naturressurser som mineraler, metaller og planter er ressurser som er og har vært viktige i forbindelse med handel, noe vi skal se var tilfelle i Sør-Afrika under kolonitiden. Miljødebatten har blitt mye mer fremtredene de senere år, og har virkelig kommet opp på den politiske agenda i mange land. Spesielt er det snakk om klimaendringer og global oppvarming. Disse kan føre med seg årstider med dårlige avlinger, tørke og liten eller ingen tilgang på vann, noe som kan være med på å skape konkurranse om de få ressursene som er tilgjengelig. Når det er sagt er det selvfølgelig flere steder i verden som har dårlig eller ingen tilgang på rent vann og dyrkbar jord som likevel opprettholder et fredelig samfunn, så det er ikke gitt at det skal bli konflikter ut av ressurser som vannmangel (Gleditsch, 2011 s. 178).

Politiske faktorer går som regel på aktørenes styresett, og vi kan si at politikk er en serie prosesser som utgjør samfunnets infrastruktur. Ser vi på britisk politikk i Sør-Afrika på 1800-tallet, hadde den en stor innvirkning på befolkningens levesett, og blant boere og urbefolkning skapte den også stor misnøye, noe som førte til mange konflikter og opprør, noe vi skal se nærmere på senere i besvarelsen. En annen politisk faktor er maktbalanse. Store makter har en tendens til å opprettholde fred med hverandre, fordi makten er likt fordelt, og de sannsynligvis vil tape mer med våpenmakt enn de vil kunne vinne (Malnes, 2011, s. 25). Naboland som er økonomisk avhengig av hverandre gjennom handel av varer og tjenester er også opptatt av å opprettholde den gode tonen seg i mellom. Samfunn der likestillingen står høyt mellom kvinner og menn viser en større sannsynlighet for fred (Gleditsch, 2011, s. 179).

Fattigdom kan også være en årsak til kriger og konflikter, altså kan vi snakke om **økonomiske faktorer**. Utbredt økonomisk misnøye blant en befolkning kan være en utløsende faktor for borgerkrig. Det er dessverre mange eksempler som kommer opp i mediene på korrupsjon, gjerne i de minst utviklede landene der den fattige befolkningen ikke mottar den bistand som angivelig skal ha blitt sendt, noe som ofte er med på å skape stor uro og mistillit til den sittende regjering (Gleditsch, 2011, s. 180).

Maktfaktorer har ofte vært en årsak til krig, men hva er egentlig makt? Vi kan i korte trekk si at makt er et middel for å oppnå et mål, men så er spørsmålet hvordan man skal bruke makten for å oppnå dette målet? Vi kan dele maktbegrepet inn i to hovedgrupper hvor den ene siden går på tvang og den andre på innflytelse. Tvangsmakten kan for eksempel være noe fysisk som militærmakt, mens innflytelsesmakten kan være gjennom manipulasjon og å påvirke

tankemønstre, altså noe som er vanskeligere å fange opp (Østerud, 2011, s. 87). I følge Gleditsch kan makt også brukes for å forhindre krig (Gleditsch, 2011, s. 180). Det kan for eksempel være når en stormakt går inn i en mellomstatlig konflikt og presser frem fredsforhandlinger. Der finnes jo også eksempler på at stormakter har gått tapende ut av slike asymmetriske konflikter (en stormakt vs. en liten stat). Et eksempel på det er Vietnamkrigen, hvor USA gikk tapende ut.

Kulturelle faktorer er også med som en av de syv årsakene til krig og kan være bakgrunn for misforståelser, dårlig kommunikasjon og konflikter. Det er ikke tvil om at ulike ideologier som møter ulike kulturer og religioner har vært og kan være en utløsende faktor for krig, men jeg vil likevel stille spørsmålet om de kulturelle faktorene var de mest innflytelsesrike faktorene for konfliktene i Sør-Afrika før 1850?

Historiske erfaringer er den syvende faktoren over årsaker til krig. Her ser vi på hva som har skjedd tidligere i historien. Hvordan ble konfliktene avsluttet? Som Gleditsch nevner kan bitterheten og nederlaget fra en tapt kamp lede til et sterkt ønske om å ta opp igjen de konflikter som ikke ledet til det ønskede resultat. Et eksempel på dette kan være fra 1. verdenskrig da Tyskland gikk tapende ut. Dette nederlaget kan ha lagt som en trigger for hevn, og et ønske om å gjøre en forandring (Gleditsch, 2011, s. 181).

Det er altså flere årsaker som ligger til grunn for konflikter og krigføring, og der finnes sikkert enda flere enn hva jeg nå har presentert. Likevel forteller statistikken at antall kriger i dagens samfunn og antall døde i disse konfliktene langsomt har gått ned, selv om det enda finnes mange eksempler på utbredte uenigheter, ulmende konflikter og hard krigføring, og målet om en verden fri for krig er nok fortsatt et stykke unna.

3.0 Sør-Afrika før 1850

I dag har befolkningen i Sør-Afrika like rettigheter, men ser vi tilbake i historien har det ikke alltid vært slik. I 1948 kom innføringen av apartheid, en raseskillepolitikk, som i korte trekk gikk ut på å segregere befolkningen, altså å skille den fargede befolkningen fra den hvite. Sør-Afrika har rommet mange kriger og konflikter, både mellom ulike befolkningsgrupper innad i landet, og konflikter mellom befolkningsgrupper og utenforstående kolonimakter osv. Særlig var 1800-tallet et konfliktfylt århundre, hvor europeerne hadde funnet veien til de varmere strøk.

Som Worden (2007) skriver i sin bok, *The making of modern South Africa*, var europeernes erobring av Sør-Afrika fylt av mye motstand og opprør fra urbefolkningen. Mange uventede tilbakeslag møtte europeerne, men de lot seg ikke knekke av den grunn, og møtte heller hardt mot hardt. Dette førte til at Sør-Afrika mot slutten av 1800-tallet var delt opp i mange områder av ulike størrelser, hvorav de fleste var kolonier og noen var høvdingriker. Dette førte til at maktfordelingen og rasesammensetning var forskjellige i disse områdene, og et politisk samhold var fraværende. Dette ble det etter hvert en forandring på da britisk imperium stadig tok over større deler av Sør-Afrika, innførte britiske skoler og britiske domstoler, og kjørte en stadig mer fremtredende segregeringspolitikk. I løpet av femti år ble Sør-Afrika en samlet nasjon, styrt av de såkalte hvite (Worden, 2007, s. 7).

Worden (2007) skriver i sin bok, om myten om det "tomme landet". Det var et kjent "europeisk" argument, brukt av de hvite, for å anerkjenne erobringen og koloniseringen av Sør-Afrika. Myten gikk ut på at okkupantene, altså europeere av nederlandsk opprinnelse, kom til et folketomt land, eller begynte å slå seg ned samtidig som jordbrukere kom nordfra, bantuer. Denne myten oppstod selvfølgelig som et forsøk på å vise en mer uskyldig europeisk side, men historiske og arkeologiske funn kan avkrefte denne myten (Worden, 2007, s.7).

3.1 Hvilke folkegrupper er det snakk om?

Når jeg nå skal ta for meg de ulike konfliktene som fant sted i Sør-Afrika før 1850, er det viktig å vite hvem som utgjorde befolkningen i områdene. Før 1650 var det i hovedsak sanbefolkningen og khoikhoibefolkningen som utgjorde folkeslagene i det vi kaller Kappkolonien, som ligger ved Kapp Horn, helt sør i Afrika. Sanbefolkningen var jegere og sankere og levde på nomadisk vis hvor de flyttet rundt. Khoikhoibefolkningen drev med kvegdrift og kan derfor betegnes som nomader. Disse to folkegruppene omtales ofte som khoisanbefolkningen og er den eldste befolkningen i Sør-Afrika. En annen gruppe som også fant veien til Sør-Afrika var bantuer. Disse drev med jordbruk og kom antakelig fra nord, rundt Sentral-Afrika, og øst fra (Worden, 2007, s.8).

3.2 Europeerne oppdager Sør-Afrika

1652 er et merkeår i Sørafrikansk historie. Det hollandske østindiske kompaniet VOC, som ble stiftet i 1602, etablerer en handelsstasjon helt sør i Afrika, i Cape Town (Worden, 2007, s. 9-10). Som Worden (2007) nevner videre skulle denne handelsstasjonen fungere som stasjon der skip på vei til Østen kunne ankre opp å få fylle på rent vann og få fersk kjøtt. Her etablerte de også sykehus, kvegdrift med mer, og blir betegnet om *boere* (som betyr bonde på nederlandsk). Språket

de etter hvert begynte å snakke blir omtalt som Afrikaans. Etter noen få år, utvikler det seg et såkalt Settler-samfunn i Kappkolonien. Flere og flere europeere bosetter seg her for å starte et nytt og bedre liv. Typisk for denne delen av Afrika var at det ikke fantes malaria og tsetsefluer noen som gjorde kolonisering litt enklere. Utover mot slutten av 1600-tallet skjer det en gradvis ekspansjon av boere ved Kapp Horn, og khoisanbefolkningen blir gradvis presset ut.

I utgangspunktet var ikke planen å utarbeide en stor koloni i Cape Town. Boerne skulle i bunn og grunn kun dyrke og drifte en liten del av området så det holdt til å forsyne skipene som var på gjennomreise med proviant, men mot slutten av 1600-tallet tok kornproduksjonen seg opp, vin ble produsert og innflyttere fra Europa kom stadig til Kappkolonien, noe som gikk ut over Khoisanenes bruksområder. Altså trengte europeerne større områder, og utvidet sitt territorium. I tillegg ble slaver importert fra andre steder i Afrika og Asia, og koloniens ekspansjon økte stadig (Worden, 2007, s.10).

Som nevnt er territorium det hyppigste temaet på slagmarken, og uten unntak var det nok også det som utløste de første konfliktene blant boere og khoisanere. Men vi kan nok også legge til ressurser i de samme konfliktene, for det var flere ressurser boerne trengte for å opprettholde og utvide sin korn, kjøtt og vinproduksjon i tillegg til større dyrkingsområder.

3.3 Boere vs. Khoisan, 1650-1803

På grunn av boernes ekspansjon av kappkolonien ble Khoisanene drevet bort fra sine landområder, og i 1670 ble de utsatt for en rekke raid av europeerne bak VOC selskapet. Dette resulterte i tap av kveg og husdyr, og deres status som driftige nomader ble kraftig redusert. For å klare seg økonomisk var noen av Khoisanene tvunget til å arbeide for de innflyttede europeerne (settlerne), hvor de blant annet var med på å importere slaver, noe som understreker deres reduserte status. Khoisanbefolkningen ble mer og mer undertrykt av det voksende boersamfunnet, de ble nektet adgang til brukbare beiteområder, og dette skapte etter hvert stor misnøye blant urbefolkningen (Worden, 2007, s. 11).

Som et resultat av den dårlige behandlingen møtte boerne hard motstand fra Khoisanbefolkningen fra 1730 og fremover. Som Worden nevner gikk ikke erobringen av Sør-Afrika rolig for seg, og en geriljabevegelse fra khoisanenes side arbeidet lenge i mot boernes frammarsj. Hardest gikk det ut over settlerbøndene, og VOC svarte med å plyndre khoisanene nok en gang for kveg, og skaffet seg større kontroll over området. Videre utover på 1700-tallet var det flere oppgjør mellom boere

og khoisanbefolkningen, hvor konflikten gjaldt større miljøressurser og større områder (Worden, 2007, s.11).

Boerne skaffet seg etter hvert større og større kontroll over Kappkolonien og det sørlige Afrika. Og det var i første omgang territorium og ressurser boerne var ute etter, men makt står også sentralt i spørsmålet om årsaker til disse konfliktene. Jo større områder boerne var i besittelse av, jo mer makt hadde de, som igjen førte til større politisk kontroll over de koloniserte områdene. I perioden hvor khoisanbefolkningen var mest utsatt for boerkontroll, ble de også utsatt for europeiske sykdommer. En ny bakteriekultur fulgte med hollendere og de europeiske settlerne, særlig kopper ble til en epidemi blant urbefolkningen

Nå hadde boerne stor kontroll over den sørligste delen av Afrika, og slavene hadde strenge regler å forholde seg til. De fikk blant annet ikke lov til å bære våpen eller samles i grupper. De måtte bære med seg pass, og var sterkt kontrollert av loven, og det ble etter hvert et så sterkt klasseskille at vi nå snakker om en biologisk assimilering, mellom de fargede, altså den innfødte befolkningen samt slavene og europeerne, i form av blant annet språket afrikaans. Assimilering vil si å gjøre lik, noe som førte til at alle befolkningsgruppene i kappkolonien var under strenge europeiske regler og lover. Boerne begynte å snakke om den rene hvite rase, de vestlige, mens resten var farget (et begrep som ikke ble tatt i bruk før på 1900-tallet). Denne behandlingen de innfødte fikk av boerne, resulterte i at khoisanbefolkningen og en del slaver trakk seg østover på kontinentet, mot Oransjefristaten og Transvaal, hvor de dannet nye samfunn (Worden, 2007, s.11).

I 1799 braket det løs, da undertrykte khoisanere gjorde et kraftig opprør mot VOC, noe som resulterte i en 4 år lang krig. Etter en lang periode på 150 år med tvangsarbeid, undertrykkelse og tap av kveg og land, krevde khoisanbefolkningen nå landet sitt tilbake. Det som var annerledes med denne krigen fra tidligere opprør, var at khoisanbefolkningen ikke kjempet om å hindre en større ekspansjon, men heller gikk aktivt inn for å ødelegge settlersamfunnet innenfra, slik at det ville gå i oppløsning. Det andre som også var forskjellige fra tidligere, var at khoisanene nå slo seg sammen med xhosa høvdingene, som også kjempet for samme sak. Xhosa høvdingene hadde med stor suksess kjempet med å hemme koloniale fremskritt, og det at xhosa og khoisan nå jobbet på samme side, utgjorde en stor trussel mot VOC selskapet som nå sang på siste verset. Ikke lenge etter var det britene som tok over styringen i kappkolonien (Worden, 2007, s.12).

3.4 Boere vs. Bantuer, 1836-1842

Rundt 1800 går VOC konkurs, og britene kommer til makten (Worden, 2007, s. 12). Boerne har gradvis spredt seg nordover og østover og kommer i konflikt med en undergruppe av bantuenes, ngonifolket. Videre treffer boerne også på xhosafolket da de utvider sitt territorium med jordbruk opp mot Fiskeelva som også ble brukt av bantuer, altså xhosa folket, noe som fører med seg enda flere sammenstøt og konflikter (Worden, 2007, s. 12). Som Worden (2007) skriver videre i sin bok, oppstår det et "krasj" mellom de to europeiske gruppene. I og med at britene nå har kommet til makten og i tillegg kommer fra et mer moderne Europa enn hva hollenderne gjorde på 1600-tallet (på grunn av den amerikanske og industrielle revolusjon), fører dette til et kulturkrasj mellom de to europeiske gruppene. Boerne har nå bodd her i 150 år og anser seg selv for å være afrikanere, men nå blir skolen britisk og det samme blir domstolene. I og med at det nå er britisk styre i Kappkolonien, trekker boerne seg opp mot Oransjefristaten og Transvaal. Vi har nå kommet fram til ca år 1835, og det er ca 8000 boere som flytter på seg. Denne perioden varte frem til ca. 1841 og kalles for Det store trekket (Worden, 2007, s. 14). Også i Natal bosatte boerne seg og ville kjøre en selvstendig politikk, uavhengig av britene. Men britene fulgte etter og fra midten av 1800-tallet tok britene over Natal og opprettet blant annet reservater for å kontrollere rasene. Også Oransjefristaten og Transvaal ble innatt av britene noe som førte til flere opprør fra boernes side utover på 1800-tallet og videre mot 1900-tallet (Worden, 2007, s. 17-19).

4.0 Drøfting

Som vi nå har sett har ikke koloniseringen av Sør-Afrika vært noen enkel prosess for europeerne. Både hollenderne og britene har møtt mye motstand, både fra urbefolkningen og med hverandre, i form av ulik politisk tenkning og til dels også ulik politisk gjennomføring. Hardest gikk det allikevel utover de ulike stammene som ikke bare møtte motstand, plyndring og undertrykkelse fra europeerne, men som nevnt også møtte sykdommer som de hvite bar med seg fra vesten, hvorav kopper ble en utbredt epidemi. De ble utsatt for mange umenneskelige handlinger og en undertrykkelse som toppet seg med apartheidregime som offisielt ble innført i 1948. Opptrappingen til denne raseskillepolitikken så vi allerede mot slutten av 1600-tallet, da khoisanbefolkningen ble plyndret for kveg, hvorpå en del av dem etter hvert ble tvunget til å arbeide for europeerne. Denne "undertrykkelses"-tankegangen viste seg enda sterkere da britene tok over Natal, nettopp for å skape reservater så de kunne kontrollere de ulike folkeslagene, eller rasene. Denne raseskillepolitikken og biologiske assimileringen viser til maktfaktoren Gleditsch

nevner blant de syv årsakene til krig. Det utarbeidet seg en meget skjev maktfordeling mellom de ulike befolkningsgruppene i Kappkolonien og i Sør-Afrika generelt, hvor de hvite var de mektigste. Ikke bare var de de mektigste i Sør-Afrika, men jo større kolonien ble, jo større ble etter hvert Storbritannias herredømme. Utover på 1800-tallet og i løpet av den kjente Viktoriatiden, bygget Storbritannia seg opp til å bli et verdensherredømme, og var også en av de største kolonimaktene i Europa.

Når jeg nå skal se på hvilke faktorer som har hatt størst innvirkning på de ulike konfliktene, ser jeg at det ikke bare er en enkelt faktor som kan forklare årsakene. Som nevnt henger en del av dem sammen, eller det ene fører til det andre, men i utgangspunktet kan vi vel si at geografiske faktorer har vært de utløsende. Altså snakker vi om territorium. Det hele begynte jo med at europeerne etablerte en handelsstasjon helt sør i Afrika, for deretter å utvide denne kolonien, noe som gikk utover den opprinnelige befolkningens bruksområder. Videre kan vi si at ressurser og miljø henger sammen med territorium, da boerne trengte større områder til jordbruket sitt. De ville selvfølgelig ha tilgang på de beste stedene for uthenting av ressurser, og ressursene var mange i det sørlige Afrika. Ikke bare var det tilgang på rent vann, åkrer og jorder for kvegdrift, men det var også tilgang på ulike eksotiske matvarer og metaller som etter hvert ble objekter for salg. Salg og eksport av slaver var også en viktig inntektskilde og eksporten av de nevnte varene gjorde seg ekstra gjeldene når slavehandelen tok slutt.

Som nevnt har maktfaktorene også hatt en innvirkning på de ulike konfliktene, men gjorde seg ikke særlig gjeldene før ekspansjonen av kolonien tok til, og forbruket av ressurser tok seg opp. Da begynte overlegenheten å være fremtredene hos innflytterne, og ønsket om større områder gjorde seg enda mer gjeldene. Boerne begynte i likhet med britene å kjøre en forskjellsbehandling mellom den europeiske og den opprinnelige afrikanske rase da de gjorde sitt inntog på Afrikas kontinent på 1600-tallet, hvor behandlingen av urbefolkningen var umenneskelig, men det var britene som gikk så langt som å innføre et offisielt apartheidsystem.

Dette fører oss videre til de politiske faktorene, hvor vi ser hvordan styresettet har utviklet seg fra 1600-tallet og utover på 1800-tallet, gjennom ulike lovgivninger. Politikk og makt henger ofte sammen. Politikk er som kjent de prosesser og beslutninger som former samfunnets infrastruktur, og vi kan si at makt er en forutsetning for politisk gjennomslag. Forutsetningen for at britene kunne føre den politikken de ville var på grunn av den makten de hadde opparbeidet seg, men hva var årsaken til at de fikk så mye makt? Og hvorfor klarte i det hele tatt Europa å gjøre seg så mektig på så kort tid? Historien etterlater seg mange ubesvarte spørsmål, men noe vi kan

konkludere med er at både tvangsmakt og innflytelsesmakt ble tatt i bruk, og at maktfordelingen var skjev, altså er det snakk om asymmetriske konflikter.

Som nevnt har vi sett at britisk politikk i Sør-Afrika på 1800-tallet, hadde en stor innvirkning på befolkningens levesett, og blant boere og urbefolkning skapte den også stor misnøye, noe som førte til mange konflikter og opprør. Den var blant annet bakgrunnen for Det store trekket, hvor 8000 boere så seg lei på den britiske lovgivningen i Kappkolonien, og valgte å bosette seg i Oransjefristaten, Transvaal og Natal i stedet. Da britene kom etter, gjorde boerne flere opprør mot britene, på grunnlag av den politikken som nå ble ført.

Videre kan vi også se på de økonomiske faktorene som konfliktfaktorer. Da khoisanbefolkningen ble plyndret og frastjålet levebrødet sitt, som bestod av jordbruk og kvegdrift, skapte det en trigger for opprør. Og i 1799 brøt det som kjent ut en fireårig krig mellom khoisanene og boerne på bakgrunn av den dårlige behandlingen og europeernes okkupasjon av Sør-Afrika.

Vi har nå sett at flere av de ulike faktorene kan sees i sammenheng, noe som understreker mitt poeng. Vi har sett at geografiske forhold henger sammen med ressurser og miljø. Dette fører oss videre til politisk lovgivning og politiske faktorer som igjen kan sees i sammenheng med maktfaktorer og økonomiske faktorer. Jeg har allikevel ikke nevnt alle de syv faktorene og satt dem i system med de til nå nevnte. Er det noen av dem vi kan utelukke? Religionskonflikter? Kulturelle konflikter? Eller hva med historiske erfaringer? Å si at konfliktene har handlet om religion vil være å overtolke temaet, selv om Europa har rommet mange misjonærer som har funnet veien til Afrika og dets folk med deres kristne budskap. Likevel er det ikke religion som har vært utløsende årsak til konfliktene. Kulturelle forskjeller er derimot mer interessant å se på, for som kjent er den europeiske kulturen veldig annerledes enn den afrikanske, selv i dag. De kulturelle forskjellene fra 1600-tallets Europa og 1800-tallets Europa var også som kjent ulike, men det er allikevel ikke de kulturelle faktorene som har hatt størst betydning for de ulike konfliktene og krigene, selv om det er gjennom den europeiske kulturen den europeiske væremåten og holdningene til omverdenen blir skapt.

Historiske erfaringer i forhold til kolonisering er også vanskelig å ta med som utløsende faktor for disse konfliktene, da koloniseringen av Sør-Afrika ikke gikk helt etter boka for europeerne i forhold til tidligere erobringer. Men det var på bakgrunn av europeernes inntog i 1652 at khoisanbefolkningen gikk til krig i 1799, nesten 150 år senere, noe som tilsier at historiske erfaringer har noe å si for fremtidige avgjørelser.

4.1 Mulighet, identitet og motiv

Gleditsch er først og fremst fredsforsker, så er det da riktig å føre han tilbake til 1700-tallet, da han i utgangspunktet ikke er historiker? Jeg har nå tatt for meg de syv årsaksfaktorene, og satt dem opp mot konfliktene i Sør-Afrika før 1850, men er det hensiktsmessig å kunne finne årsaksfaktorer til enhver konflikt? Og er det alltid slik at alle konflikter kan deles inn i ulike årsaksfaktorer? Når jeg nå etter hvert har drøftet disse konfliktene og sett at årsaksfaktorene i mer eller mindre grad er nært knyttet opp til hverandre, er det da noe poeng for oss å vite hva hver enkelt faktor er når de likevel henger sammen? Som nevnt tidligere er det sikkert flere faktorer enn de syv nevnte, for hva med for eksempel våpen og teknologi? Britene kom tross alt fra en verdensdel som nylig hadde gjennomgått en industriell revolusjon og den teknologiske utviklingen og våpenindustrien lå på et langt høyere nivå enn i det sørlige Afrika, noe som kan ha vært et viktig hjelpemiddel i koloniseringen av kontinentet.

Som Gleditsch også sier, kan krig være et produkt av mulighet, identitet og motiv. Det han sier her er at når muligheten til å skaffe seg flere fordeler er tilstedeværende, og en stor nok gruppe er villig til å ta til våpen for å skaffe seg disse fordelene, er grunnlaget for krig til stedet. Identiteten finner man i den gitte gruppen, som holder sammen gjennom for eksempel motstand mot en felles fiende, etnisitet, religion, felles språk med mer (Gleditsch, 2011, s. 172). Derfor tolker jeg det dit hen at det ikke alltid er slik at alle konflikter kan deles inn og knyttes opp til de syv årsaksfaktorene.

5.0 Avslutning

Gjennom denne besvarelsen har jeg sett på hvilke av de syv årsaksfaktorene til Gleditsch som har gjort seg mest gjeldene i de ulike konfliktene i Sør-Afrika før 1850, og konkluderer med at de geografiske faktorene og faktorer som ressurser og miljø, har vært de to viktigste. For at et samfunn skal kunne oppstå, må man ha et avgrenset område for den kommende befolkningen, noe som vil være en geografisk faktor. Videre må det være tilgang på ressurser innenfor dette området slik at befolkningen holder seg bærekraftig, altså at den holder seg oppegående på de ressurser som finnes, noe som er går under ressursfaktorer. Når det er skapt, kan man begynne å legge de politiske spillereglene.

6.0 Litteraturliste:

Gleditsch, N (2011). "Årsaker til krig" kap. 7 i Hovi, J og Malnes, R. (red.) (2011) *Anarki, makt og normer* (2.utgave). Oslo: Abstrakt Forlag

Malnes, R (2011). "Det globale anarkiet" kap. 1 i Hovi, J og Malnes, R. (red.) (2011) *Anarki, makt og normer* (2.utgave). Oslo: Abstrakt Forlag

Østerud, Ø (2011). "Makt og maktmisbruk i internasjonal politikk" kap. 4 i Hovi, J og Malnes, R. (red.) (2011) *Anarki, makt og normer* (2.utgave). Oslo: Abstrakt Forlag

Worden, N. (2007) *The making of modern South Africa* (4.utgave). Oxford: Blackwell Publishing